

III. CONSTITUTIO DE GABELLA NOVA
A QUIBUSDAM MERCIBUS E REGNO EVEHENDIS
PRO FISCO REGIO PERCIPIENDA^a

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc., universis et singulis capitaneis, burgrabiis magistrisque civium civitatum et oppidorum, ubilibet in regno nostro existentibus, praesentibus requirendis, gratiam regiam. Magnifici, generosi, nobiles, famosi et providi, sincere et fideles nostri dilecti.

1. Noveritis quod in hoc conventu generali Pyotrkoviensi, necessitati reipublicae providendo ac utilitates et necessitates eiusdem reipublicae parando, constituimus cum consiliariis nostris, ut quilibet, merces infascriptas e regno educens utilitatemque suam ex eisdem procurans, pro fisco reipublicae gabellam novam in manus generosi N.^b, exactoris et teloneatoris nostri N.^c, vel factoris ipsius solvat.

2. Imprimis videlicet a lapide singulo cerae quatuor grossos.

3. Item a lapide singulo *czewiec*^d grossos quindecim.

4. Item a tunna mellis crudi alias *śledziówka* grossos sex, a maiori vero, Rutenica, grossos duodecim.

5. Item a vase piscium minore grossos sex et a maiore, Leopoliensi, grossos duodecim.

6. Item a vase allecum communi grossos sex.

7. Item a vase anguillarum minore grossos sex et a maiore grossos duodecim.

8. Item ab equis et equabus, a singulo eorum, grossos quindecim.

9. Ne itaque quispiam ignoret hoc ipsum ita laudatum esse atque solvi^e debere, mandamus vobis et unicuique vestrum, praesentibus requirendis, quatinus praemissas constitutiones in capitaneatibus, civitatibus et oppidis vestris publica proclamatione diebus festis et forensibus proclamari, ut moris est, faciatis, quodque praemissarum constitutionum executio a festo sancti Stanislai nunc instante in^f Maio [8 I] incipi debet. Quod si vero aliquis eiuscemodi laudo nostro contradixerit et solutionem eiuscemodi gabellae novae subterfugerit et transgresserit, poenis desuper institutis punietur, et non solum tunc merces eas, quas furtive et sine solutione traduxerit, perdet, sed etiam facultatibus et bonis privabitur. Atque ideo secus facere non ausuri pro gratia nostra.

Datum in eodem^g conventu generali Pyotrkoviensi, sabbato intra octavas Paschae anno Domini millesimo quingentesimo nono.

^hRelatio [reverendi in Christo patris domini Mathiae episcopi Premisliensis et Regni Poloniae vicecancellarii]^h.

IV. CONSTITUTIO DE THELONEO NOVO A BOBUS, EQUIS,
CUTIBUS ALIISQUE MERCIBUS E REGNO EDUCENDIS ET EVEHENDIS
PRO FISCO REGIO PERCIPIENDO^a

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc., universis et singulis, tam spiritualibus quam saecularibus dignitariis, castrorum nostrorum civitatumque et oppidorum necnon villarum officialibus, ubilibet in regno et praesertim in terris Prussiae existentibus, praesentibus requirendis, sincere fidelibus dilectis gratiam regiam.

1. Noveritis omnes et singuli, ad quos notitia praesentium pervenerit, quod nos una cum consiliariis nostris, reipublicae utilitati prospicientes, prohibuimus, ut boves ac equi equaeque

^a Tytuł ten pochodzi od O. Balzera. W MK₂, t. 24, k. 92-92v, tekst ten figuruje pod tytułem: Litterae universales super exigendo novo theloneo a certis mercibus inferius contentis.

^b Iacobi Bothurzynski MK₂,

^c Posnaniensis MK₂.

^d czyerwyecz MK₂.

^e solvere MK₂.

^f a MK₂.

^g Słowo to O. Balzer opuścił.

^{h-h} Relatio ut supra MK₂. Poprzednie jednak akty także sygnowane są imieniem Macieja Drzewickiego, wówczas podkanclerzego koronnego.

^a Tytuł ten pochodzi od O. Balzera. W MK₂, t. 24, k. 97-98, tekst ten figuruje pod tytułem: Litterae universales super exigendo theloneo a bobus et cutibus equisque etc.

ac cutes, similiterque aliae merces, quibus communiter omnes ad bene vivendum indigent, peramplius^b ex regno et dominiis nostris expellantur et devehantur.

2. Et ut mercatores a tali expulsionem boum et equorum ceterarumque rerum educendarum contineremus, constituimus, ut quicumque extra regnum boves seu equos expellere volet, ab unoquoque bove florenum Hungaricalem solvat et solvere teneatur pro vectigali; ab equo vero sive equa quindecim grossos Polonicales.

3. Item a sexaginta maioribus cutibus bovinis quinque florenos Hungaricales et a minoribus florenos tres.

4. Item a singulo lapide cerae grossos quatuor.

5. Item a singulo lapide coctini sive cremesini alias *czerwiec* grossos quindecim.

6. Ut autem haec utilitas ad reipublicae commodum instituta bene et providenter custodiatur, ne per cuiuspiam dolum, merces sive boves extra regnum educentis, fraudetur, nobilem N.^c in administrationem eiusdem laudi constituimus, eidem omnem facultatem dantes vectigal praedictum in locis ad hoc congruis recipiendi, tollendi, exigendi et transgredientes arrestandi, detinendi et pro fisco nostro recipiendi. Vobis itaque omnibus et singulis dignitariis et officialibus, cuiuslibet status et conditionis existentibus, severe ac sub poenis nostris regalibus, ad id specialiter constitutis¹, mandamus, quatinus per praefatum N.^d admoniti et requisiti, talem constitutionem esse factam denuntietis et publicari faciatis, ne quis per ignorantiam dampno se affectum esse conqueri posset; et eidem, ubicunque et quotienscunque opus fuerit, consilio et auxilio sint. Facturi pro gratia nostra; secus vero si feceritis, sive quispiam vestrum fecerit, indignatione nostra ac poenis condignis se puniendum sciat^e.

Datum^f in^g conventu generali Pyotrkiensi, sabbato post festa Paschae [14 IV] anno Domini millesimo quingentesimo nono.

V. DECRETUM DE NOBILITATE TERRAE VISNENSIS AB INGRUENTE EXPEDITIONE GENERALI SOLUTA CONTRIBUTIONE BELLICA ABSOLVENDA

Sigismundus etc, universis et singulis subditis nostris in terra Visnensi constitutis, ad expeditionem bellicam de iure et consuetudine more aliquorum subditorum nostrorum obligatis, fidelibus dilectis, gratiam nostram.

Fideles nostri dilecti! Dum in hac conventionem generali una cum consiliariis nostris pro bono et tranquillo statu reipublicae regni nostri consultabamus, motionem et expeditionem bellicam generalem toti regno decrevimus¹, ad quam, sicut ceteri^a subditi nostri, sic et vos ipsi estis obligati. Quia tamen^b ex parte omnium vestrum supplicatum erat nobis humiliter, ut vos ab hac ipsa impraesentiarum secunda expeditione bellica liberos faceremus, et ea ratione exactionem bellicam alias *wojenne* a vobis perciperemus unam², nos vestris difficultatibus, quas

^b W MK₂ błędnie: parcius. Poprawił na peramplius O. Balzer.

^c W MK₂ pozostawiono okienko dla późniejszego uzupełnienia imienia.

^d W MK₂ jak wyżej pozostawiono okienko.

^e W MK₂: obiret. Poprawione według O. Balzera.

^f W MK₂: Datum ut supra.

^g Zdanie to podano aż do końca według brzmienia u O. Balzera; taka bowiem formuła znajdowała się w poprzednich aktach tego sejmku, por. wyżej nr I-III.

^a W MK₁, t. 23. s. 580-581, błędnie: certi.

^b W MK₁: tandem.

¹ Por. wyżej konstytucję sejmku koronacyjnego z 1507 r., I, art. 12.

² Pospolite ruszenie, od którego niniejszym aktem zwolniona została szlachta ziemi wiskiej, zwolane było przeciw Bogdanowi, wojewodzie wołoskiemu, który właśnie w czasie odbywającego się w Piotrkowie sejmku napadł na ziemię polskie. Pierwsze wici, ogłaszające pospolite ruszenie, wydane zostały na tymże sejmie, w przeddzień niniejszego aktu, to jest 14 kwietnia.

² Por. wyżej konstytucję sejmku z 1508 r., nr 11.